

Bir serüvenden geriy

Mübin Orhon'un Sainsbury Koleksiyonu'ndaki yapıtları ilk kez Yapı Kredi

Mübin Orhon'la geç kalan buluşma

►Yarın açılacak sergide Sir Robert ve Lady Lisa Sainsbury'nin koleksiyonunda yer alan 63 yapıt sergilenecek.Yapı Kredi Bankası'nın desteğiyle gerçekleşen sergiyi 4 yıldır süren çalışmalar sonucunda Ali Artun hazırladı.

Kültür Servisi- Türk sanatseverlerinin yapıtlarını izlemek ve kendisini tanımak olanağı bulamadığı, ancak dünya çapında büyük bir üne sahip ressam **Mübin Orhon**'un yapıtları Yapı Kredi Kâzım Taşkent Sanat Galerisi'nde sergilenecek. 1981 yılında yitirdiğimiz Mübin Orhon'un bu sergide yer alan İngiltere Sainsbury Koleksiyonu'ndaki yağlıboya ve guvaş eserleri, herhangi bir çağdaş sanatçımızın bilinen en kapsamlı kişisel koleksiyonunu oluşturuyor. Yapıtlar, koleksiyonun sahibi **Sir Robert ve Lady Lisa Sainsbury**'nin Mübin Orhon'un yapıtlarına hayranlık duyarak onunla ölümüne dek sürdürdükleri 10 yılı aşkın dostlukları süresince seçilmiş. Yapı Kredi Bankası'nın desteğiyle gerçekleşen sergiyi 4 yıldır sürdürdüğü çalışmalar sonucunda Ankara Galerisi Nev'in yöneticisi **Ali Artun** hazırladı.

Ölümüne dek süren dostluk

İngiltere'nin ekonomisi, siyaseti ve kültürel yaşamında etkili olan köklü ailelerinden Sir Robert ve Lady Lisa Sainsbury'nin 1978 yılında Norwich'teki East Anglia Üniversitesi bünyesinde kurdukları, aynı zamanda müzecilik ve sanat tarihi konularında akademik çalışmaların da yürütüldüğü ve **Norman Foster**'in mimarlığı nedeniyle de ilgi odağı olan Sainsbury Görsel Sanatlar Merkezi; 1933'ten bu yana oluşturulmaya başlanan

Kültür Servisi - Mübin Orhon'u Türk sanatseverlere tanıtacak önemli serginin kataloğunda, düşünceleriyle, uğraşını en yakından paylaştığı arkadaşı **Charles Maussion**'un dokunaklı bir seslenişi var:

"Aziz dostum Mübin, Bu (sergi), altına ağ germeden ölümüne icra-i sanat eyleyen bir ip cam-bazı misali, yaşamı açık yüreklilikte karşılayan bir büyük insana sevgiden söz edebilmek için bir vesiledir.

Anlaşabilmemiz için birbirimize bakmamızın yeterli olduğu Montparnasse'daki günlük düzenli karşılaşmalarımızı hatırlıyor musun?

İkimizi de yönlendiren ortak susuzluğumuzu aynı kaynaktan giderirdik.

Resmin buna tanıklık eder. Sen maddi olmayı maddi kılabilmeyi başardın.

Gözleri açık olanların (Mübin'in sanatında) sevgiyi okuyabilmelerini dilerim."

Katalogda, Mübin Orhon'un resimlerinde imge-mekan ilişkisini irdeleyen **Necmi Sönmez**'in "Sessizliğin Şiddeti-Durgun İmge" başlıklı kapsamlı yazısı ise 1948 yılında, 24 yaşında ekonomi doktorasını yapmak amacıyla tek kelime Fransızca bilmeden devlet bursuyla Paris'e giden bir Türk entelektüelini anlatıyor: Hangi karşılaşmalar, dahası, onu gemilerini yakıp ressam olmaya iten nasıl bir ortam bekliyordu? Mübin Orhon'un (1926-1981) otuz yılı aşan sanat serüvenini yeniden kurmaya, çalışmalarını yapıldıkları döneme göre tartışmaya açmaya yönelik yazısına bu soruyla başlıyor Necmi Sönmez. Katalogda yer alan bu yazıdan bazı bölümler sunuyoruz:

Dizgeler bütünlüğü

"Mübin'in geliştirdiği görsel dil, bir yanda 1947-60 arasında etkili olan "İnformel Akım"ın paralelinde, öte yanda ise 1960'lardan itibaren her türlü eğilimin dışında, öncelikle renk-mekan (raum) kavramları üzerinde gitgide genişleyen

Necmi Sönmez, yazısının bu bölümünde genç bir sanatçı adayının kendini şekillendirdiği yılların bir portresini çiziyor. 1945-60 arasında Paris'te oluşan uluslararası görsel sanat ortamını, ön plana çıkan sanatçıları, oluşan gruplaşmaları, akımları anlatıyor.

1949 yılında Paris'te -yazıda özetlenmeye çalışılan sanat ortamı içinde- kendi yolunu arayan Mübin Orhon, önceleri **Albert Bitran, Selim Turan, Abidin Dino, İlhan Koman, Şadi Çalık, Sadi Öziş** gibi o yıllarda Paris'te bulunan Türk sanatçılarıyla dostluk kurar. Kısa bir süre içinde kesin kararını vererek sadece "resimle" ilgilenmeye başlar. Bu

rait ol
nasıl t
Mübin
ussion
yut ta
atölye

**Kart
1956**

195
lon de
Mauss
zemin
gillerle
de bir
lendir

e kalan iz...

Kazım Taşkent Galerisi'nde sergilenecek

PORTRE

1924 yılında İstanbul'da doğdu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezuniyetinin sonrasında, 1948'de ekonomi doktorası yapmak üzere gittiği Paris'te yaşamını sanata hasretti. 1956'dan başlayarak açılan kişisel sergilerinin büyük bölümünü Paris'te, döneminin en ünlü galerilerinden Galerie Iris Clert ve Galerie Lucien Durand'da, İstanbul'da da Melda Kaptana, Galata Sanat, Maçka Sanat galerilerinde ve Galeri Nev'de yer aldı. Paris, Atina, Glasgow, Milano, Norwich (İngiltere), Ankara ve İstanbul'da 40 kadar karma sergiye katıldı.

abilir mi?...Kesin olarak nerede, anıştıklarını bilmemekle beraber i'nin kadim arkadaşı Charles Ma- 1949'dan itibaren geometrik so- ruzda resim yapılmaktaydı ve bu ye devam ediyordu.

na sergilerden sonra 'da ilk kişisel sergi

1-61 arasında düzenli olarak Sa- es Realites Nouvelles'e katılan ion'un, 1949'dan itibaren beyaz üzerine yerleştiği leke ve çiz- oluşturduğu resimleri Mübin için etkileşim kaynağı olarak değer- lebilir mi? Sanatçının bu yıllara

lu tarafından "İstanbul Resimleri" ola- rak isimlendirilmektedir.

...1956 yazını Albert Bitran'la birlik- te Saint-Paul de Vence'de geçiren Mü- bin, güneyin farklı ışığından etkilenecek önceleri sadece siyah, kahverengi, gri- nin hakim olduğu kompozisyonlarına yavaş yavaş sıcak tonları da katmaya başladı....1957 yılında Galeri Iris Clert'te ikinci kişisel sergisini açan Mü- bin'in bu yılda yaptığı iki yağlıboya re- sim, sanatçının kendi resim dilini kur- ma sürecinde geçirdiği aşamalar hak- kında çok önemli ipuçları veriyor....Bu- rada karşılaştığımız "ışık", renklerin birbiriyle kurduğu diyalog sonucu olu- şan "kurgusal" bir özelliğin altını çiziy- or. Dolayısıyla Mübin'in 1959-70 ara- sında yaptığı resimlerin temelinde ya- tan "sistematik yaratının" boyutları hakkında son derece önemli bilgiler ve- ren görsel bir olguyla karşı karşıyayız.

...Birçok sanatçıyı Paris'te ilk kez ser- gileyen en ilginç galerilerden birini yö- neten Lucien Durand, 1959'dan itiba- ren Mübin'in kişisel sergilerini açmaya başladı. 1959-63 arasında all-over tek- niğinin ağır bastığı resimler yapan Mü- bin, kompozisyonlarına resim yüzeyi- nin tamamını kapsayan, sürekli hareket ve değişim halindeki fırça darbeleriyle farklı bir soluk getirerek lekesele anla- tımdan uzaklaştığını duyumsatıyor.

'Delacroix'ya Saygı'

Eleştirmen Raoul - Jean Moulin 1963'te, *Hommage a Delacroix* ismi al- tında aralarında Hernandez, Jorn, Sa- ura, Schneider, Mihailovitch gibi res- samların da bulunduğu 11 kişilik sergi- sine Mübin'i de davet etmişti. Les Let- ters Françaises'de, sergi nedeniyle kale- me aldığı yazıda Moulin, Delacroix'nin o yıllarda bir çok sanatçı tarafından ele alınmaya başladığını, sergisiyle bu di- yaloğu sorgulamayı amaçladığını belir- tiyordu. Mübin'i 1950'lerin ortasında tanıdığını, yakın dostluk kurduğunu söyleyen Moulin, onun geniş bir kitle tarafından tanındığını ve resimlerinde kesin bir stil belirleyip bu stil üzerinde çalışmak yerine sürekli olarak "farklı" araştırmalarla ilgilendiğini hatırlıyor. *Hommage a Delacroix* Mübin'in Sa- insburg Koleksiyonu'nda olan en önem- li resimlerinden biri. Bilinen anlamıyla kompozisyon dengesini aşan bu önem- li çalışma, Mübin'in Bryen, Michaux, Fautrier başta olmak üzere, farklı nok- talara yelken açmış ve bu yolculukları- nda bilinmedik görsel değerleri keşfeden sanatçılarla aynı rotayı izlediğini, "ay- kırı" arayışlarını bir "dizge" mantığı ile sürdürdüğünü gösteriyor. Mübin'in resim-

Ku

☺

Oyu

Sev

☹

Göz

Ka

☺

e r

nal

uis

3el

☺

in

an

Ka

ra

ak

!!!

di

er

in

di

za

pe

ş

le

k

de

ra

ırs

o

b

şe

s

kl

n

ze

ve

L,

ni

so

i

er

koleksiyonlarından birini barındırıyor. Bu koleksiyonun ilk bölümü çağdaş Avrupa sanatına, ikinci bölümü ise Avrupa dışı kültürlerin geçmiş sanatlarına ait yapıtlardan oluşuyor. İlk bölümdeki **Degas, Henry Moore, Francis Bacon, Modigliani, Picasso, Bonnard, Giacometti** gibi büyük ressamların arasında Mübin Orhon'un da 63 yapıtı bulunuyor. Sir Robert Sainsbury'nin, yapıt beğenirken aklından çok duygularına, sezgilerine teslim olduğu biliniyor. Mübin Orhon ve düşünceleriyle uğraşını en yakından paylaştığı arkadaşı **Charles Maussion** da Sainsbury'nin hayranlığını toplayan sanatçılar arasına girmeyi başarmış. Aralarındaki koleksiyoner-sanatçı ilişkisi giderek her atölye ziyaretinin ardından kutlandığı bir yakınlığa, daha sonra da dostluğa dönüşmüş.

En kapsamlı kişisel koleksiyon

1960'larda Mübin Orhon'un ölümüne dek, 20 yıl süren ilişkileri boyunca Sainsbury ailesi çalışmalarının en yakın izleyicisi olmuş ve bu çalışmaların istisnai örneklerini koleksiyonlarına katmışlar. Arkadaşı Maussion ile birlikte bu koleksiyondaki savaş sonrası '**Paris Ekolü**' döneminin en geniş temsil edilen sanatçısı olan Mübin Orhon'un, bütün çağdaş Türk sanatının da en kapsamlı kişisel koleksiyonlarından birini oluşturan bu birikimden 1992 yılında Abidin Dino ile **Haldun Dostoğlu**'nun yaptığı sohbetlerden birinde haberdar olunuyor. Tam 4 yıl süren çalışmalar sonucu Mübin Orhon'u geç de olsa tanımak isteyen sanatseverler, sanatçının Yapı Kredi Kâzım Taşkent Sanat Galerisi'nde 1-25 ekim tarihlerinde yer alacak sergisini görebilecekler.

rota izlemiştir. Bu rotayı bir bütün olarak değerlendirebilmek için öncelikle Mübin'i çevreleyen ortamı, o dönemlerde açılan sergileri ve tartışma konularını ele almak, ardından da onun resimleriyle diğer ressamların çalışmalarını kapsayan eşzamanlı bir okuma gerekiyor. Çünkü Mübin'in resim evreninde birbiri üzerine kurulmuş bildik anlamdaki "**dönem**" olarak tanımlanırılmayacak olan bir dizgeler bütünlüğü vardır. Bu bütünlüğe sıradışı bir karakter kazandıran, onun resimlerindeki saf soyutlamaya dayalı "**imge gücü**" olmuştur. İmgelerini "**ışığın renkle özümlemesi ve bunun kurgulanması**" üzerine temellendiren sanatçı bu yolla son derece duyarlı, varla yok arası bir noktada bağımsızlığını ilan eden resimsel sorunlar üzerinde yoğunlaşmıştır. İşte Mübin'in temel uğraşı alanlarından biri de, ister kağıt ister tuval üzerinde olsun ışığın renkler üzerindeki kimyasını sürekli bozup düzelteren, yeniden kuran bir özümleme ve uyarlama işleminde yatmaktadır. Işığın, peşinde ilerlemek ve onu "**resim dilinin**" imkanları içinde yeniden üretmek için, var olan sınırları aşan bir imge üretme gücü gerekmektedir. Mübin ekonomi doktoraşından vazgeçip sadece resim yapmaya karar verdiğinde, imge üretme gücünü kendi içinden gelen tarzda ve hocası, yol göstericisi olmadan ortaya koyabileceğine inanıyordu. Elbette böylesi bir karar verip yaşamının daha öncesini bir çırpıda silip atan (Tabula Rasa) genç bir bireyi yakından etkileyen faktörlerden biri de Paris'in kültürel ortamı olmuştur.

ilgi yavaş yavaş vazgeçilmez nüştüğünde nin yollarını "1949'da k la Grande-C burada serbe nelde kendi k lerle amatörl yede bilinen ci ilişkisinde gildir. Genç l ğinin ABC'si fetme evres 1953'te Salo geometrik ta katılan Mübi tüğü çalışma göstermiş ol yaptığı manz me varabilmi veren en önet **an Dewasne** 1950'de kuru

vaş tutkuya, sonunda da bir **“varoluş nedenine”** döncendi kendini yetiştirme-aramaya koyulur.

İsa bir süre Academie de haumiere’e giden Mübin st desen çalıştı. Ancak genendini yetiştirmek isteyenlerin ziyaret ettiği bu atölanlamıyla bir hoca-öğrenn söz etmek mümkün de bir sanatçının resim tekniini öğrenme, tanıma, keşdenilebilir bu yıllara. n des Realites Nouvelles’e rzda yapılmış bir resimle n 1950-53 arasında yürütlerinde köklü bir değişim malı ki, gerçekçi tarzda aralarından bu tarz bir resş olsun. Bu gelişmeye yön nli faktörlerden biri de **Jeve Edgar Pillet** tarafından lan L’Atelier de l’art Abst-

ait çalışmaları tamamıyla ortaya çıkana dek karma sergiler açarak Parisli tecrübeli galericiler arasında kendine yer açmaya çalışıyordu. Mübin **Clert**’le tanıştıktan sonra kimi grup sergilerinde **Bryen, Messaiger, Albert Bitran, Jorh, Takis, Tsingos** gibi sanatçılarla birlikte soyut resimlerini sergiledi. Bu resimlerin iyi satılması üzerine, Clert 1956’da Mübin’in Paris’teki ilk kişisel sergisini açtı. ... Mübin’in resimleri 1956’da **“Lirik soyutlama”** çerçevesinde ele alınabilecek olan özelliklere sahipti: **“Öte yandan en iyi tuvalleri kusursuz bir ustalığın kanıtlarıdır. Bozmaksızın, inceltmeden ve zorlamadan canlandırılmış olan zengin malzeme Şarka ait lirik tuhaf bir hava yayar.”**

İstanbul resimleri

Sanatçının bu yıllardaki çalışmaları hakkında önemli ipuçları veren bir dizi siyah renkli soyut kompozisyon **Albert Bitran, Ahmet Benli, Sinan Bıçakçioğ-**

terinde daha önce görülen bütünsel yapı (all over karakteri) parçalanıyor. Her çizgi, her renk, kopan, yitirilen bir görsel ilişkinin notlaması gibi. Belki de sanatçının biriktirdiklerinin dökümü. 1963-68 arasında gerçekleştirdiği birçok çalışmada doğaçlama olarak kırmızı, beyaz, mavi renklerini birbiri içinde eritmeden yan yana getiren ya da çakıştıran Mübin, 1968 tarihli bir çalışmasında ortaya koyduğu gibi **“sıkı”** renk ilişkilerini ele alan beş yıllık araştırma evresine kapatarak kurumsal bir durulmaya girdiğini, dikey, birbiri ardınca sıralandırılmış olan fırça vuruşları gösteriyor. Mübin’in **“Dışavurumcu Soyutlama”** çerçevesinde de ele

alınabilecek olan bu beş yıllık üretim sürecinde ortaya koyduğu çalışmalarda, sıcak renklerin birbiriyle kurduğu yakın ilişkinin yanı sıra, kompozisyonların içinde öbekleşen renk kümelerinin oluşturduğu **“iç-dış bölge”** olarak nitelendirilebilecek son derece önemli bir özellik ön plana çıkmaktadır.

Tuval yerine severek çalıştığı guvaşlarında **“iç-dış bölge”** kavramlarının farklı birimlerinden yaklaşmayı deneyen Mübin, 1971’den itibaren bir tür leitmotif olgusunu gündeme getirmiştir. ... Kırmızının, yeşil ya da mavinin parlak tonları gündeme geldiğinde Mübin’in resimlerinin arkasındaki **“serüven”**, yani ressamın kişiliği kendini duyumsatıyor. ... Önce kendi yolunu sorgulayan, bulduktan sonra da bildiklerini, derlediklerini unutup yeniden başlamak zorunda olduğunu ortaya koyan ve **“imge”**’yi kuşatmayı başaran bir resim serüvenin ardında bıraktığı **“iz”** ortaya çıkıyor son çalışmalarında.”